

בענין:

איגוד המתכננים בישראל (ע.ר.)

ע"י ב"כ עוה"ד ומתכנן הערים אשר כהנא (מאסטר בתכנון ערים ואזורים, הטכניון) מבית אבגד (קומה 13), רחוב ז'בוטינסקי 5, רמת-גן 52520. טלפון: 03-6005515; פקסימיליה: 03-5759980.

המבקש;

ובענין:

אבו גאמע זוהדי

ע"י עוה"ד אבי להם מרח' המייסדים 63א', ת.ד. 115, זכרון יעקב 30900. טלפון: 03-6293440; פקסימיליה: 04-6293441.

העורר;

- נ ג ד -

ועדה מקומית מרחבית לתכנון ולבניה שמעונים ב'

איבים, ת.ד. 50, שדרות. טלפון: 08-6899696; פקסימיליה: 08-6894063.

המשיבה;

ובענין:

1. עמותת אדריכלים מאוחדים בישראל

2. איגוד האדריכלים העצמאיים

שניהם ע"י עוה"ד גיל לנדאו משד' רוטשילד 11, תל-אביב 66881. טלפון 03-5190519; פקסימיליה: 03-5190500.

המשיבים הנוספים;

בקשה דחופה להגשת עמדה מטעם איגוד המתכננים בישראל

כב' ועדת הערר מתבקשת להתיר למבקש, איגוד המתכננים בישראל, להגיש את עמדתו בשאלות העקרוניות המתעוררת בעררים אלו: (א) גדר ייחוד הפעולות לאדריכל רשוי בכל הנוגע לפעולות בתחום התכנון המרחבי; (ב) זכות היסוד של מתכנני ערים ואזורים (שאינם בהכרח אדריכלים רשויים) להכין ולערוך תכניות לפי חוק התכנון והבניה; ו-ג) סמכות מהנדס ועדה מקומית עפ"י דין לסרב לקבל תכנית שהוגשה לוועדה מקומית עפ"י חוק התכנון והבניה מטעמים הקשורים ל"כשירות" עורך התכנית.

ואלו נימוקי הבקשה:

1. המבקש, איגוד המתכננים בישראל, משמש למעלה מ-40 שנים כאיגוד המקצועי של העוסקים בתכנון ערים, אזורים וסביבה בישראל. איגוד המתכננים בישראל הוא אחד מחמשת הארגונים המקצועיים (יחד עם עמותת אדריכלים מאוחדים בישראל ואיגוד האדריכלים העצמאיים) המהווים יחד את ארגון הגג: "העמותה לקידום התכנון, הבניה והסביבה בישראל", שהינו הגוף המוכר על ידי משרד הפנים כמייצג את קהיליית המתכננים וממליץ על נציגים למוסדות התכנון, המועצה הארצית, ועדות התכנון המחוזיות, ועדות הערר והועדות המקומיות.

באיגוד המתכננים בישראל חברים מתכנני ערים ואזורים מדיסיפלינות רבות וביניהן גיאוגרפים, אדריכלים, מהנדסים, כלכלנים, משפטנים, סוציולוגים, מומחים למדיניות ציבורית, סטטיסטיקאים, אנשי אקדמיה ועוד, שהם בעלי תואר שני בתכנון ערים ואזורים בדרך כלל. מטרת האיגוד היא לייצג מבחינה מקצועית את ציבור המתכננים בישראל, לפעול למען קידום והכרת המקצוע, וכן לתרום להרחבת והפצת הידע המקצועי בתחום. איגוד המתכננים בישראל חבר באיגוד הבינלאומי לתכנון ערים ואזורים (IsoCaRP). האיגוד פעיל מאוד גם בתחומים רבים נוספים הקשורים בתכנון על רמותיו השונות: הארצי המחוזי והמקומי וביניהם הכנת ניירות עמדה, ארגון כנסים, ימי עיון וסיורים, הפצת בטאון, דפי מידע, הפעלת רשת קשר מקצועית אלקטרונית ועוד. חברי האיגוד חתומים על "אמנת המתכננים" המתווה את עקרונות הפעילות המקצועית.

יצוין, כי נושאי משרה בכירים רבים הן במינהל התכנון, ברשויות מקומיות, בוועדות מקומיות ומחוזיות לתכנון ובניה (ובכלל זה מהנדסי ערים, יו"ר ועדות מקומיות ומתכנני מחוז) הינם חברים באיגוד המתכננים בישראל.

2. לפני זמן קצר נודע למבקש שבמסגרת הליך זה הוגש ערר ביחס לסירוב מהנדס ועדה מקומית לקבל תכנית בניין עיר לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: "**חוק התכנון והבניה**") בנימוק שמי שאינו אדריכל רשוי הרשום במדור לארכיטקטורה אינו רשאי כביכול להכין תכנית מפורטת. הכוללת הוראות בדבר אחוזי בניה או קווי בנין. למיטב ידיעת המבקש, הסירוב לקבלת התכנית נעשה בניגוד לעמדת יו"ר הועדה המקומית.

כמו כן התברר, שבהתאם להחלטה מיום 29/10/08 בכוונת ועדת הערר הנכבדה לפסוק בשאלה האם תקנות המהנדסים והאדריכלים (ייחוד פעולות), תשכ"ז-1967 מונעות ממי שאינו אדריכל רשוי להכין תכניות בניין עיר עפ"י חוק התכנון והבניה שיש להן נגיעה לבינוי או עיצוב, וכי לוועדת הערר הוגשה כבר עמדה מטעם הארגונים המקצועיים של האדריכלים (המשיבים הנוספים) בנושא זה.

למרבה הצער, עד לפני מספר ימים לא הובא דבר קיומו של הליך זה בשאלה כה עקרונית לידיעת ארגון הגג או לידיעת המבקש, למרות שעל פניו להכרעה בהליך זה עשויה להיות השלכות מרחיקות לכת ביחס לעיסוקם של מתכנני הערים בישראל ולמקצוע תכנון הערים בישראל.

3. על פניו, השאלה העומדת לדיון בפני ועדת הערר הנכבדה הינה **שאלה עקרונית שהשלכותיה רחבות וחורגות מהסכסוך המסויים נשוא הערר**. החלטה הקובעת שמי שאינו אדריכל רשוי אינו רשאי להכין, לערוך או להגיש תכניות מסוימות על-פי חוק התכנון והבניה תהווה **פגיעה מהותית, קשה ובלתי מוצדקת בחופש העיסוק של מתכננים רבים**. על פניו, החלטה שכזו, ככל שתתקבל, תחייב בירור נוסף בערכאות המשפטיות המוסמכות.

לפיכך, מן הראוי כי **בטרם** תינתן החלטה בסוגיה כה עקרונית ורגישה יתקבלו עמדות וטענות כל הארגונים המקצועיים הנוגעים בדבר, לרבות איגוד המתכננים בישראל. בעניין זה לא ניתן להסתפק בקבלת עמדתם החד צדדית של ארגוני האדריכלים בלבד, המייצגים אינטרסים של בעלי מקצוע מסויימים בלבד.

4. למען הסדר הטוב יובהר כבר עתה, כי לעמדת איגוד המתכננים (שהובעה כבר בנייר עמדה שהועבר לרשם המהנדסים והאדריכלים, משרד התמ"ת ומינהל התכנון במשרד הפנים) בהתאם למצב המשפטי הקיים **רשאים** מתכנני ערים ואזורים בישראל לערוך ולהכין תוכניות בנין עיר ואזור הכוללות, בין היתר, תוכניות אב (שאינן להם מעמד סטטוטורי) ותוכניות על-פי חוק התכנון והבניה, כלומר תוכניות מתאר ותוכניות מפורטות.

תקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), תשכ"ז-1967 **אינן** מייחדות את פעולת הכנת תוכניות לפי חוק התכנון והבניה לאדריכל רשוי. על פניהן, תקנות אלו עוסקות אך ורק בהליכי **רישוי בניה** (להבדיל מהליכי תכנון מרחבי) ובהכנת **תוכניות בינוי ועיצוב ארכיטקטוני**.

בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, תוכנית בינוי ועיצוב ארכיטקטוני **אינה** תוכנית עפ"י חוק התכנון והבניה, אלא תוכנית אשר אין לה מעמד סטטוטורי המפרטת את הבינוי, העיצוב האדריכלי וכד'. תכנית בינוי עשויה להיות מצורפת כנספח לתכנית עפ"י חוק התכנון והבניה (והוראותיה עשויות להיות מחייבות או מנחות בלבד) והיא עשויה להיות נדרשת כתנאי למתן היתר בניה **מכוח** תכנית בנין עיר מאושרת (למשל כאשר מתבקשת בניה בחלק מסוים של מגרש או של מתחם ללא ניצול מלוא זכויות הבניה).

ראה לעניין זה פסיקתו המפורשת של בית המשפט העליון בבג"ץ 5631/92 **ימים נ' שר הפנים**, תק-על 93(3) 1135, 1138 (1993):

"תוכנית בינוי אינה תכנית מבין התוכניות שחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, מונה אותן בין התוכניות שהוא דן בהן. נושא שיש להסדירו בתוכנית מן התוכניות שהחוק הנ"ל מונה אותן אין להסדירו בתוכנית בינוי. 'תוכנית בינוי' כשמה כן היא, היינו תוכנית המפרטת, על יסוד קביעותיה המפורשות של תוכנית בניין עיר המוכרת בדין, מה יהיו תהליכי ביצוע הבינוי, הלכה למעשה, הא ותו לאו. אני שב ומדגיש כי אין להסדיר בתוכנית בינוי בלבד נושא כלשהו החייב להיות מוסדר בתוכנית מיתאר או בתוכנית מפורטת. תוכנית הבינוי יכולה להיווסף על הסדר נאות של הנושא הכלול בתוכנית המוכרת בדין, כדי לפרט שלבי ביצוע או דרכי ביצוע, אך אינה באה במקום תוכנית כאמור ואינה מייטרת אותה."

ראה גם בע"א 10213/03 **מרחבי השרון בע"מ נ' דוד מייזליק**, תק-על 2006(1) 1569, 1576 (2006):

"תכנית בינוי היא תכנית אשר נלווית לתכנית העיקרית, ועיקרה "בתיאור תכנוני והנדסי מפורט של תכנית שאושרה כבר, אשר נועדה לפרוס בפני רשות-התכנון המופקדת על כך תמונה מלאה יותר ומעמיקה יותר של דרכי הביצוע המתוכננות" (ש' רויטל "תיקון 43 לחוק התכנון והבניה - האם מהפך בדיני התכנון?" משפטים כז (תשנ"ז) 383, 388).

לפיכך, תכנית מתאר או תכנית מפורטת עפ"י חוק התכנון והבניה, גם אם היא כוללת הוראות ביחס לקווי בנייה או אחוזי בניה או הוראות אחרות הנוגעות לבינוי או עיצוב, **אינה** בגדר "תכנית בינוי" **ואינה בגדר הפעולות המיוחדות לאדריכל רשוי**.

הן הפרשנות המילולית, הן הפרשנות התכליתית והן הפרשנות המחוייבת מכוח חקיקת היסוד (ובמיוחד חוק יסוד: חופש העיסוק) של התקנות תומכות במסקנה זו.

הכנת תכנית סטוטורית (לרבות תכנית בנין עיר) מחייבת ידע והבנה **רב תחומיים** (אשר הם בד"כ נחלת מתכנני ערים ואזורים בעלי השכלה וניסיון מתאים) ובכלל זה ידע בגאוגרפיה עירונית, כלכלה עירונית, השלכות חברתיות של תכנון, השפעות סביבתיות של תכנון, פסיכולוגיה, השתלבות התכנון במדיניות התכנונית הכוללת ועוד. התכנון העירוני אינו מתמצה בנושא העיצוב האדריכלי ובוודאי שאין הצדקה להגבלת העיסוק בתכנון מרחבי לאדריכלים בשל "ראיה תלת מימדית".

כל הוראה השוללת ממתכנני ערים ואזורים להכין תכניות מרחביות (גם אם יש בהן הוראות הנוגעות לזכויות בניה וקווי בנין) תהווה פגיעה בלתי מוצדקת ובלתי מידתית בחופש העיסוק של מתכנני ערים ואזורים (שאינם בהכרח אדריכלים רשויים) **ולפיכך פסולה ובטלה בהתאם להוראות חוק יסוד: חופש העיסוק**.

יתרה מזאת, לעמדת המבקש למהנדס הועדה כלל אין סמכות על-פי דין שלא לקבל תכנית עפ"י חוק התכנון והבניה מטעמים הנוגעים ל"כשירות" מכין התכנית. בכל הכבוד הראוי, על מהנדס הועדה לקבל את התכנית **בהתאם לנהלי מבא"ת שנקבעו על-ידי משרד הפנים** (שאינן קובעות כי רק אדריכל רשוי רשאי לערוך תכניות), להעיר את הערותיו המקצועיות ולהעבירה לדיון **בועדה המקומית**, שהיא ורק היא המוסמכת לאשר או לדחות תכניות.

5. יודגש, כי אין האמור לעיל בכדי למצות את טענות איגוד המתכננים בשאלות העולות לדיון. לאור חשיבות הנושא וההשלכות מרחיקות הלכת של החלטה שתתקבל, מן הראוי לאפשר לאיגוד שהות מספקת להכנת **עמדה מלאה ומנומקת**, תוך הפניה לאסמכתאות המתאימות בהוראות הדין ובפסיקה. זאת, בכדי שיהיו בפני ועדת הערר מלוא הנימוקים והטיעונים בטרם תינתן החלטתו.

6. לאור כל האמור לעיל, מתבקשת ועדת הערר הנכבדת להתיר למבקש להגיש את עמדתו כמבוקש ברישא של בקשה זו בטרם תינתן החלטה בעררים אלו.